

**ВИКОРИСТАННЯ ШІ ЯК ПРОБЛЕМНИЙ ЧИННИК У
НАВЧАННІ:**

ВИКЛАДАЦЬКИЙ ДОСВІД І ПОШУКИ РІШЕНЬ

Є. В. Дмитренко, канд. філол. наук, доц.

Національний аерокосмічний університет

ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

За останні роки студенти помітно активізували використання штучного інтелекту в освітньому процесі, зокрема для написання різного роду і обсягу робіт – від розгорнутих відповідей на запитання для семінарських занять до кваліфікаційних робіт. Це не може не викликати цілий ряд ускладнень і трансформацій у навчальному процесі: від оцінювання поточних робіт до мотивації самостійних студентських розвідок у цілому. Отже, наразі штучний інтелект стає проблемним чинником у вищій освіті.

Цю проблемність узагальнено і з певною умовністю можна представити трьома аспектами: дотримання академічної доброчесності, визначення результатів навчання у вигляді набутих знань (або ж чи не їх відсутності) і оцінювання робіт, виконаних із використанням чат-ботів.

Чітко помітними ці проблемні аспекти стають у процесі групових практичних занять, а саме під час виконання письмових робіт на задану тему. Наш власний досвід дав можливість переконатися в цьому.

Студентам було запропоновано самостійно опрацювати доступні інтернет-джерела та дати розгорнуту відповідь на одне з лекційних питань («Приватна і публічна комунікація в професійній діяльності»). При цьому висувалася чітка вимога: розкрити тему з огляду на обрану професію. Результати перевірки змусили замислитися щодо проблеми самостійного

мислення сучасних першокурсників у цілому. Нажаль, від студентів викладачеві було надано близько сотні робіт із надто схожим змістом надто узагальненого характеру. Лише третина дійсно опрацювали стандартний загальновідомий матеріал у контексті власної професійної комунікації.

Осмисливши прочитане, ми прийшли до думки, що тут не йдеться про використання однакових науково-навчальних джерел інформації, таких як підручники, посібник або ж на крайній випадок готових робіт, розміщених у Мережі. Тобто, нажалю, навіть так зібрати і скопіювати матеріал студентам або складно, або ліньки (вітім, очевидно, що ні те, ні інше аж ніяк не сприяє якісному навчанню так само, як і використання ШІ). Подані роботи були виконані за допомогою ШІ (як потім зізналися студенти в наступній письмовій роботі, переважна більшість з них використовують GPT-чат або іншу подібну платформу).

У цій ситуації, на наше переконання, було досить корисно роз'яснити студентам, що один з недоліків використання ботів у підготовці домашніх завдань – це однотипність відповідей на той самий запит навіть від різних користувачів. Це тим більше стало помітно, коли наступне завдання полягало у формулюванні конкретних відповідей на 10 запитань від викладача (для усіх однакових).

Інша ключова проблема, яку довелося «озвучити» студентам, – це неможливість об'єктивно оцінити ці роботи. Адже, що, власне, викладач має оцінювати? Знання чат-бота із заданої теми? Вміння студентів користуватися чат-ботом або ж копіювати і форматовувати (і навіть далеко не в кожному випадку це було зроблено!) текст у текстовому редакторі?

Відтак, стало необхідним донести студентам неминучість інтелектуальної деградації за умови, що вони продовжать «навчання» у такий спосіб, попри те, що самі здобувачі вищої (!) освіти чи не в абсолютній більшості переконані, що ШІ

допомагає їм творчо (!) розвиватися й знаходити необхідні знання. Хоча, на превеликий жаль, тут же вони демонструють свою неспроможність (або небажання) генерувати власні авторські судження, не говорячи вже про якісь креативні підходи до виконання письмових завдань.

Так само виявилось, що студенти практично не розцінюють подання згенерованої ШІ письмової відповіді під власним ім'ям як факт порушення академічної доброчесності, хоча в основному, і це досить парадоксально виглядає, всі розуміють, що таке плагіат і говорять про необхідність регулювання використання ШІ в закладах вищої освіти.

Отже, стають очевидними принаймні три висновки.

По-перше, уже в перші тижні навчання, на нашу думку, є потреба централізовано роз'яснити студентам засади академічної доброчесності та окреслити реальні способи її дотримання, доступно, на конкретних прикладах пояснити: «Так можна чинити, а так – ні», буквально зазначити потрібні рядки в нормативних актах, а головне – чітко визначити міру відповідальності, прийняту саме в нашому університеті.

По-друге, варто скоригувати реальні ситуації використання чат-ботів, оскільки є очевидним те, що повна заборона використовувати ШІ не на часі, в цілому неможлива і неправомірна. Тобто прописати критерії, які визначають доцільність і межі використання відповідних платформ саме для здобуття нових знань, як інформаційно-пошукових систем, а не заміників власного мислення.

По-третє, очевидно потребує переосмислення уся методологія оцінювання письмових робіт студентів у контексті можливостей застосування чат-ботів, і щонайменше – розробити методику оперативної перевірки кожної роботи щодо присутності в ній суджень ШІ (наприклад, це може бути перевірка на дублікат або щось подібне). Хоча при цьому і є очевидною необхідність відповідного технічного забезпечення, бажано корпоративного,

---

аби засоби і результати перевірки мали легітимність передусім у межах конкретного закладу вищої освіти.

Отже, в усякому разі необхідно оперативно реагувати на факт небезпеки і водночас неминучості використання технологій ШІ в навчальному процесі не лише на загальнодержавному й законодавчому рівні, але й на рівні окремого закладу, уводячи внутрішні регулятивні заходи і документи, що, власне, і відбувається у провідних університетах прогресивних країн світу.